

Inspreken beleidskaders Cultuurbeleid, commissie EER donderdag 15 september 2016

Mijn naam is Lucas Zimmerman en ik ben sinds juli dit jaar de nieuwe voorzitter van de ideële erfgoedstichting Adapt, zonder eigen monumentaal bezit. Wij zetten ons vooral in voor behoud en herbestemming van erfgoed in Alkmaar en ommeland, een gemeente waarvan sinds 2015 ook Schermer en Graff-De Rijp deel uitmaakt. Deels lever ik ook een inbreng namens de Schermer Molenstichting.

U bespreekt vanavond het nieuwe beleidskader Cultuurbeleid 2017-2020. De eerste helft gaat over ons gebouwde erfgoed: het Noord-Hollandse cultuurlandschap, het industrieel erfgoed, het religieus erfgoed, de molens, de stolpboerderijen. Hier werkt de vaak onzichtbare maar onmisbare hand van de provincie, als er bestemmingsplannen door gemeenten worden gemaakt. Wij hebben grote waardering voor de bijdrage die u zo levert aan het behoud en de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Noord-Holland, en hechten grote waarde aan de rol die uw bestuurslaag speelt in de ruimtelijke ordening. De provincie kan vaak het verschil maken. Ook onze waarderende woorden voor het waardevolle programma Herbestemming NH van de Cultuurcompagnie, afgelopen vrijdag nog neergestreken bij de herbestemde loods van de verdwenen gasfabriek in Alkmaar.

Dit cultureel erfgoed leeft enorm onder de bevolking. Meer dan een miljoen mensen bezochten dit jaar Open Monumentendag. Alleen al in Alkmaar kwamen in december honderden belangstellenden af op een conferentie in de Grote Kerk waarmee de inspraak werd ingeluid voor de nieuwe gemeentelijke erfgoednota. Niemand is tegen cultureel erfgoed. Politiek gezien hebben alle raadsleden ermee gescoord bij hun achterban, zowel met het participatietraject als met het eindresultaat.

Het verwondert ons dan dat de provincie Noord-Holland niet de kans heeft aangegrepen om zichzelf met inspraak en participatie op dit beleidsterrein op de kaart te zetten. Als er in Alkmaar alleen al honderden mensen af komen op een erfgoedconferentie, dan hadden bij deze nota duizenden Noord-Hollanders betrokken kunnen raken. Lokale erfgoedorganisaties zijn in het inspraaktraject helaas niet gevraagd. Gisteren checkten wij bij de Bond Heemschut commissie Noord-Holland en bij de Schermer Molenstichting of zij wel hun inbreng hadden kunnen leveren. Niemand bleek te zijn uitgenodigd voor de rondetafelgesprekken met erfgoedorganisaties, waarover in de nota wordt gesproken. Van een terinzagelegging voor zienswijzen is ook niemand iets bekend. Navraag leerde dat dat een bewuste keuze was. Tientallen erfgoedorganisaties van belanghebbenden en belangstellenden zoals wij en de eerdergenoemde, waarvan er in elke regio wel meerdere te vinden zijn, zijn in de participatierondes niet gevraagd om inbreng. Geen inspraak voor burgers in geen enkel stadium van de beleidsvorming, wel voor de partners zoals de landelijke monumentenontwikkelaar BOEI en stadsherstelorganisaties, dus vooral professionele en ontwikkelende partijen. De provincie weet zelf wel wat goed voor ons is.

In uw startnotitie uit oktober 2015 staat weinig over inspraak en niets over terinzagelegging. Hadden wij daaruit moeten concluderen dat wij niet betrokken zouden worden? Wat er wel staat bij het kopje 'Interactief proces: betrekken stakeholders': "Nog meer dan vroeger is de provincie voor de realisatie van haar doelen afhankelijk van andere partijen: gemeenten, monumenteneigenaren, toeristisch-recreatieve ondernemers, etc. Daarom is het belangrijk om al vroeg in het proces naar een nieuw beleidskader de buitenwereld te betrekken. Voorgesteld wordt om zowel voor de ontwikkeling van de kadernota als voor de uitwerking van het beleidskader één of meer bijeenkomsten te organiseren waarvoor stakeholders worden uitgenodigd mee te denken over de richting en invulling van het nieuwe beleid." Erfgoedorganisaties van betrokken burgers zoals de onze of zelfs eigenaren van monumenten zijn blijkbaar geen stakeholders.

Wat dan voor ons resteert, is vijf minuten inbreng tijdens deze vergadering terwijl u kadernota al hebt vastgesteld en deze beleidskaders al op papier zijn gezet. Vijf minuten is te kort om onze visie met u te delen, en we verwachten niet van u dat u nog een amendement indient voor een extra hoofdstuk inzake de lokale situatie in Alkmaar. Wat wel benoemd moet worden, is dat u de opgave die er ligt op het gebied van behoud en herbestemming van Noord-Hollands erfgoed, ernstig lijkt te onderschatten. Of dat u uw rol minimaliseert. U wilt 'de waarde van cultuur versterken, en alle monumentale gebouwen, boerderijen, molens en dijken helpen te behouden door restauratie of herbestemming', staat er letterlijk op de provinciale website.

U bent zich ervan bewust dat er duizenden en duizenden rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten in Noord-Holland zijn. Zelfs binnen uw focusgebieden religieus, agrarisch en industrieel erfgoed. Alleen al in de gemeente Alkmaar hebben we 33 monumentale molens (meer dan de Zaanstreek en Amsterdam samen) die elk jaar weer moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen en het onderhoud te financieren.

Kerken, stolpboerderijen, molens, verlaten fabrieken, loodsen, gevangenissen, verzorgingstehuizen die zich moeilijk meer commercieel laten benutten.

Honderdduizenden vierkante meters daarvan, als het al niet meer dan een miljoen is, staan in Noord-Holland leeg of zoeken een herbestemming. Sloop ligt op de loer voor alles zonder beschermde status. U bent erop gewezen hoeveel kerken, kapellen en kloosters hun deuren al hebben gesloten of de komende jaren nog gaan sluiten.

U bent zich bewust van de herstructurering in de agrarische sector, schaalvergrotingen zetten het typisch Noord-Hollandse cultuurlandschap met de stolpboerderijen onder grote druk. Elke stad en elke dorpskern in Noord-Holland zit inmiddels al met zijn eigen opgave.

Hier stelt u, de Provinciale Staten, de beleidskaders vast, en één van die kaders is wat u betreft dat u een provinciale bijdrage van een paar euro per Noord-Hollander wel genoeg vindt voor dit beleidsterrein. Als we het revolverende deel ervan aftrekken dat in de vorm van leningen wordt verstrekt (omdat die gelden weer terug komen met de aflossing) is het slechts circa 20 cent per inwoner voor Herbestemmen. Kijkend naar de immense problematiek, sla je daarmee nog geen deuk in een pakje boter. Zelfs als u bij de restauratie van rijksmonumenten prioriteit geeft aan religieus, industrieel en agrarisch erfgoed, en aan rijksmonumenten binnen de provinciale gebiedsprogramma's, zullen er over een paar jaar maar weinig Noord-Hollanders zijn die in hun directe leefomgeving een monument kunnen aanwijzen dat dankzij de provincie Noord-Holland is opgeknapt of herbestemd. En dat terwijl de betrokkenheid van elke Noord-Hollander bij de provincie begint bij de directe leefomgeving.

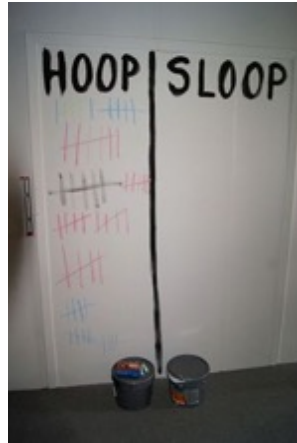
We zijn bang dat u hoge verwachtingen hebt van de effecten van dit mooi verwoorde beleid, terwijl de beperkt beschikbaar gestelde middelen daar weinig aanleiding toe geven. We gaan de komende jaren afscheid nemen van honderden onbeschermde maar beeldbepalende en karakteristieke panden in het Noord-Hollandse landschap.

Een uitgebreider participatietraject met de lokale erfgoedorganisaties had de problematiek van ons cultureel erfgoed in alle uithoeken van de provincie bespreekbaar gemaakt.

Zo zou ook het grote draagvlak zichtbaar zijn geworden om meer belastinggeld te besteden aan het behoud en de bescherming van ons unieke Noord-Hollandse erfgoed door de provincie Noord-Holland. De motorrijtuigenbelasting kunt u dan omdopen tot panoramabelasting. De automobilist weet dan dat hij het fraaie decor om hem heen ervoor terugkrijgt van de provincie Noord-Holland.

Adapt en de Schermer Molenstichting pleiten voor meer invloed van lokale erfgoedorganisaties bij de vaststelling en uitwerking van het cultuurbeleid en kijken uit naar samenwerking bij het provinciaal erfgoedbeleid in de komende jaren.

./ Mocht er nog tijd resteren...

Mocht er nog tijd resteren, dan willen we nog een aantal laatste punten naar voren brengen:

- We laten ons graag nog eens uitleggen waarom een kadernota over cultuurbeleid niet de strategische beleidskaders aangeeft hoe voortaan om te gaan met de provinciale monumentenstatus. De provincie slaat een nieuwe weg in, maar we hadden ook daarover graag onze inbreng geleverd. De provincie staat op meer afstand en is daarom de uitgelezen partij om tijdiger dan gemeenten de monumentale waarde te beschermen van jonge architectuur zoals uit de wederopbouwperiode. Een beschermde status van de provincie leent zich ook bij uitstek voor het Noord-Hollandse repertoire van prominente Noord-Hollandse architecten zoals Jan Wils, de Alkmaarse architect bekend van het Olympisch Stadion in Amsterdam.
- Samen met de Schermer Molenstichting hadden wij in een participatietraject graag meer aandacht gevraagd voor het waterstaatkundig erfgoed van de waterschappen, in het bijzonder in de Schermer als onderdeel van onze eigen gemeente Alkmaar.
- De Schermer Molenstichting laat weten het jammer te vinden dat ze niet betrokken zijn geweest, en willen graag nog een rol spelen om samen met de provincie cultuurhistorische kwaliteiten als drager voor ontwikkelingen in te zetten (behouden én ontwikkelen). En als kennisdrager van het stukje erfgoed (droogmakerij de Schermer) waar de Schermer Molenstichting zich op concentreert.
- Overigens merkt de Schermer Molenstichting op dat het nog geen usance is dat erfgoed als drager van ontwikkeling wordt gezien. Recent in het proces van de herstructurering van de N243 (provinciaal project) en nu weer bij de dijkverzwaringen (van het hoogheemraadschap) werd door ambtelijke projectleiders met weinig affiniteit met cultureel erfgoed aanvankelijk zwaar ingezet op veiligheid en budget, waarna het vooral aan de tegenkrachten van erfgoedorganisaties is te danken dat cultuurhistorische waarden zichtbaar bleven in projecten, en niet aan de mooie woorden in uw beleidsnota's.
De Schermer Molenstichting zou het erg toejuichen als deze drager-ambitie van de provincie uit zou komen, maar ziet dit belang nog vaak bezwijken onder de druk als op ambtelijk niveau andere opdrachten vanuit het provinciebestuur zoals veiligheid en kostenbeheersing ertegen worden afgewogen.